

aan Furstner, 'en hebben maar af te wachten of deze gevaarlijke en van tijd tot tijd onbetrouwbare lieden . . . aan hun verplichtingen zullen voldoen.'¹

In Indië kreeg het plan bij de Europese pers een goed onthaal – de meeste Europeanen waren er van mening dat Nederland aan de verdediging van Indië veel meer aandacht moest besteden (twee jaar eerder al, in '37, hadden meer dan tachtigduizend personen op initiatief van de Vaderlandse Club hun handtekening gezet onder een aan de Nederlandse regering gerichte petitie waarin op verbetering van de defensie was aangedrongen). In Nederland waren de reacties in de burgerlijke en confessionele bladen gunstig en ook de linkerrijde aanvaardde nu de versterking van de Indische defensie – het gevolg van dit alles was dat Colijn eind juni '39 in de regeringsverklaring van zijn vijfde kabinet de mededeling opnam, dat 'versterking van de maritieme defensie van Nederlands-Indië' speciale aandacht zou krijgen; een commissie zou het bestaande plan verder uitwerken. Enkele weken later nam de Geers tweede kabinet de plaats van Colijns vijfde in – de commissie was toen al aan het werk gegaan, voorgezeten door Furstner en met als een der leden schout-bij-nacht Helfrich die Ferwerda als vlootvoogd in Indië zou opvolgen. Begin september '39 adviseerde de commissie het kabinet om, behalve drie slagkruisers van ca. 27 000 ton, zes onderzeebootjagers, een aantal motortorpedoboten en één tankschip te bouwen, het aantal vliegboten tot 96 uit te breiden, de artilleristische verdediging van de basis Soerabaja te versterken en die basis voor slagkruisers toegankelijk te maken door de vaargeul in het tussen Java en Madoera gelegen Westervaarwater te verbreden en uit te diepen. De kosten van het gehele plan werden begroot op ca. f 280 mln. Het plan werd vervolgens aan van Starckenborgh voorgelegd die er zich door Helfrich, pas in Indië aangekomen, van liet overtuigen dat hij zijn bezwaren terzijde moest schuiven. Het kabinet keurde vervolgens het plan goed en legde het in een wetsontwerp neer – eind april '40 besloot de Volksraad met 38 stemmen vóór bij 9 onthoudingen (negen Indonesische nationalisten die medewerking aan defensiemaatregelen weigerden zolang Indië geen volwaardig parlement had) er een positief advies over uit te brengen. De parlementaire behandeling in Nederland ving aan met beraad in de Vlootcommissie van het parlement die uit leden en oud-leden van beide Kamers bestond, aangevuld met enige militaire deskundigen. Zij kwam voor het eerst

¹ Brief, 22 mei 1939, van H. Ferwerda aan J. Th. Furstner.